YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (laajennettu toinen jaosto)
12 päivänä joulukuuta 1997 *

Asiassa T-167/94 (92),

Detlef Nölle, toiminimi "Eugen Nölle", kotipaikka Remscheid (Saksa), edustajinaan asianajajat Frank Montag ja Hans-Joachim Prieß, Bryssel,

kantajana,

vastaan

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään oikeudelliset neuvonantajat Jorge Monteiro ja Jürgen Huber, avustajinaan asianajajat Hans-Jürgen Rabe, Hampuri, ja Georg M. Berrisch, Bryssel, prosessiosoite Luxemburgissa c/o Euroopan investointipankin lakiasiainosaston pääjohtaja Alessandro Morbilli, 100 boulevard Konrad Adenauer,

ja

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen osaston virkamies Eric White, avustajanaan komissiossa toimiva kansallinen virkamies Claus-Michael Happe, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen osaston virkamies Carlos Gòmez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajina,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

jossa kantaja vaatii asiassa T-167/94, Nölle vastaan neuvosto ja komissio, 18.9.1995 annetussa tuomiossa (Kok. 1995, s. II-2589) määrättyjen oikeudenkäyntikulujen vahvistamista,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Kalogeropoulos sekä tuomarit C. P. Briët, C. W. Bellamy, A. Potocki ja J. Pirrung,

kirjaaja: H. Jung,

on antanut seuraavan

määräyksen

Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

1 Eugen Nölle -niminen yritys (jäljempänä Nölle) nosti yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 25.6.1993 toimittamallaan kannekirjelmällä neuvostoa ja komissiota vastaan kanteen, jossa se vaati ETY:n perustamissopimuksen 178 artiklan ja 215 artiklan toisen kohdan mukaisesti korvausta vahingosta, jonka se väitti aiheutuneen itselleen sen vuoksi, että neuvosto oli antanut Kiinan kansantasavallasta peräisin olevien maalaus-, penslaus- ja lakkasivellinten tai muiden vastaavien sivellinten tuontia koskevan lopullisen polkumyyntitullin käyttöönotosta ja tätä tuontia koskevan väliaikaisen polkumyyntitullin lopullisesta määräämisestä 20 maaliskuuta 1989 annetun asetuksen (ETY) N:o 725/89 (EYVL L 79, s. 24, jäljempänä asetus N:o 725/89), jonka yhteisöjen tuomioistuin oli todennut pätemättömäksi asiassa C-16/90, Nölle, 22.10.1991 antamallaan tuomiolla (Kok. 1991, s. I-5163).

2 Yhteisöjen tuomioistuin siirsi asian 18.4.1994 antamallaan määräyksellä Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

3 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu ensimmäinen jaosto) hylkäsi Nöllen kanteen asiassa T-167/94, Nölle vastaan neuvosto ja komissio, 18.9.1995 antamallaan tuomiolla (Kok. 1995, s. II-2589) ja velvoitti Nöllen korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

4 Neuvosto vaati 18.1.1996 päivätyllä kirjeellään Nölleä korvaamaan oikeudenkäyntikuluina 27 324,71 Saksan markkaa (DEM). Tähän määrään sisältyi neuvoston asiamiehen matkoista aiheutuneina kuluina 364,71 DEM sekä häntä avustaneen asianajajan palkkioina ja kuluina 26 960 DEM, joka vastasi 76 työtuntia.

5 Nölle kieltäytyi 2.5.1996 päivätyssä kirjeessään maksamasta neuvoston edellä mainitussa kirjeessä vaatimaa määrää ja ehdotti korvaavansa 7 000 DEM:n suuruiset oikeudenkäyntikulut.

6 Neuvosto pyysi työjärjestyksen 92 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 15.10.1996 toimittamallaan hakemuksella, että tuomioistuin vahvistaa korvattavat oikeudenkäyntikulut 27 324,71 DEM:ksi ja velvoittaa Nöllen korvaamaan tästä menettelystä aiheutuneina oikeudenkäyntikuluina 1 500 DEM.

7 Nölle esitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 19.11.1996 toimittamallaan kirjelmällä huomautuksensa oikeudenkäyntikulujen vahvistamista koskevasta vaatimuksesta.

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

8 Neuvosto väittää, että riidan kohde ja luonne, sen merkittävyys yhteisön oikeuden kannalta, siihen liittyvät vaikeudet sekä taloudelliset intressit ovat edellyttäneet neuvoston asiamieheltä ja tätä avustaneelta asianajajalta huomattavaa työmäärää. Se, että yhteisöjen tuomioistuin oli todennut asetuksen N:o 725/89 pätemättömyyden, ei millään tavalla poista oikeudenkäyntiin liittyviä vaikeuksia, koska Nöllen esittämä korvausvaatimus perustui erilaisiin asetuksen pätemättömyysperusteisiin kuin ne, joihin oli vedottu siinä asiassa, jossa yhteisöjen tuomioistuin oli antanut edellä mainitun tuomionsa asiassa Nölle.

9 Oikeudelliselta kannalta asiassa tuli neuvoston mukaan esille kaksi perustavanlaatuista kysymystä: 1) riippuiko sen yhteisön korvausvastuun syntyminen, joka perustui myöhemmin pätemättömäksi todetun polkumyyntiasetuksen antamiseen, väitetyn rikkomisen luonteesta vai aiheutuneen vahingon syynä olevan yhteisön toimenpiteen luonteesta, ja 2) voitiinko kansallisissa tuomioistuimissa aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja, joita sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaan ei voitu määrätä korvattaviksi, vaatia korvattaviksi sopimussuhteen ulkopuolista yhteisön vastuuta koskevan kanteen yhteydessä. Lisäksi asiaan liittyi myös vaikeita tutkittavaksi ottamista koskevia ongelmia, ja se edellytti "yksityiskohtaisten seikkojen" vahvistamista muun muassa niiden korkojen laskemisen osalta, jotka toimielinten olisi Nöllen mielestä pitänyt maksaa sille.

10 Kyseisten taloudellisten intressien merkityksen osalta neuvosto korostaa, että jos sopimussuhteen ulkopuolinen yhteisön vastuu voisi Nöllen väittämällä tavalla syntyä jo pelkästään sen vuoksi, että polkumyyntiasetus on annettu menettelymääräysten vastaisesti, yhteisöllä olisi huomattavasti suurempi riski joutua maksamaan tällaisissa tapauksissa vahingonkorvausta vahinkoa kärsineille taloudellisille toimijoille. Lisäksi tällainen ratkaisu oikeuskäytännössä johtaisi siihen, että neuvoston pitäisi harkita uudelleen koko polkumyynnin vastaista politiikkaansa sekä sovellettavaa lainsäädäntöä.

11 Siitä Nöllen väitteestä, jonka mukaan neuvoston ei olisi tarvinnut käyttää apunaan ulkopuolista asianajajaa vaan se olisi voinut käyttää asiamiehenään ainoastaan jotakin toimihenkilöään, neuvosto toteaa, että EY:n tuomioistuimen perussäännön 17 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan, jota kyseisen perussäännön 46 artiklan mukaan sovelletaan myös oikeudenkäyntimenettelyyn ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, yhteisön toimielimet voivat käyttää apunaan asianajajaa, jonka palkkio on osa asian käsittelystä aiheutuvia välttämättömiä kustannuksia (asia T-460/93, Tête ym. v. EIP, määräys 6.2.1995, Kok. 1995, s. II-229). Toisin kuin Nölle väittää, neuvoston asiamiehen läsnäolo suullisessa käsittelyssä ulkopuolisen asianajajan rinnalla oli neuvoston mukaan välttämätöntä sen vuoksi, että asiamies tunsi asian perusteellisesti.

12 Nölle väittää, että siltä osin kuin neuvoston esittämä oikeudenkäyntikulujen vahvistamista koskeva vaatimus ylittää 7 000 DEM, se on ilmeisen suhteeton verrattuna sen omaan vahingonkorvausvaatimukseen, joka oli 79 834,45 DEM, ja että jos neuvoston vaatimus hyväksytään, Nöllen kärsimä vahinko sekä huomattava osa sen asianajajien kuluista jäisi sen itsensä vastattavaksi, vaikka se oli saanut riidanalaisen asetuksen N:o 725/89 kumotuksi olennaisten virheiden vuoksi. Sitä vastoin neuvostolle, joka yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Nölle antaman tuomion mukaan oli toiminut lainvastaisesti, korvattaisiin kaikki sen oikeudenkäyntikulut.

13 Nöllen mukaan neuvoston oli tarpeetonta käyttää ulkopuolista asianajajaa, kun otetaan huomioon oikeudenkäynnin luonne sekä neuvoston oikeudellisen yksikön henkilöstörakenne. Neuvoston asiamiehen matkakulujen osalta Nölle väittää, että silloin kun asianomainen toimielin päättää käyttää suullisessa käsittelyssä ulkopuolista asianajajaa, asiamiehen läsnäolo ei ole millään tavalla välttämätöntä. Se, että neuvoston asianajaja ei voi tehdä tiettyjä prosessitoimia sopimatta niistä ensin neuvoston asiamiehen kanssa, johtuu neuvoston edustamista koskevasta sisäisestä järjestelystä eikä tästä aiheutuvia kuluja voida pitää "asian käsittelystä aiheutuvina välttämättöminä kustannuksina". Joka tapauksessa neuvoston asiamies ei Nöllen mukaan ole aktiivisesti osallistunut suulliseen käsittelyyn.

14 Riidan luonteen osalta Nölle korostaa, että se koski sitä, missä määrin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oli Nöllen vahingonkorvausvaatimusta ratkaistessaan otettava huomioon yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Nölle antamassa tuomiossa toteama asetuksen N:o 725/89 pätemättömyys, mikä ei menettelylliseltä kannalta ole Nöllen mielestä mitenkään erikoista tai epätavallista. Niiden vaikeiden tutkittavaksi ottamista koskevien kysymysten osalta, jotka riita neuvoston mukaan aiheutti, Nölle korostaa, että kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset on aina tutkittava ennen pääasian tutkimista. Lopuksi Nölle toteaa, ettei riita edellyttänyt "yksityiskohtaisten seikkojen" vahvistamista ja ettei neuvosto ollut riittävästi täsmentänyt tätä koskevaa väitettään, joka liittyi maksettavien korkojen laskemiseen.

15 Riita ei myöskään koskenut "perustavanlaatuisia" kysymyksiä, eikä sillä ollut suurta taloudellista merkitystä yhteisölle, koska tällaisessa oikeudenkäyntimenettelyssä on yleensäkin kyse siitä, mitkä ovat sopimussuhteen ulkopuoliseen yhteisön vastuuseen sovellettavat arviointiperusteet. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä on lisäksi annettu vastaus kysymykseen siitä, voidaanko sellaisia asianajajien kuluja, joita ei voida määrätä korvattaviksi kansallisen oikeuden mukaan, kuitenkin vaatia korvattaviksi perustamissopimuksen 178 artiklan ja 215 artiklan toisen kohdan perusteella, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomionsa 37 kohdassa tekemistä viittauksista ilmenee. Nölle väittää, ettei riitaan liittyviä taloudellisia intressejä, jotka eivät vielä ole konkretisoituneet ja jotka ovat välillisiä, voida ottaa huomioon oikeudenkäyntikulujen korvaamista ratkaistaessa.

16 Lopuksi Nölle katsoo, ettei neuvoston asianajajan laatima muistio oikeudenkäyntikuluista ole mitenkään yksityiskohtainen eikä siitä voida päätellä, millä perusteella vastike suoritetuista palveluista on laskettu. Lisäksi suoritetun työn määrän olisi pitänyt olla huomattavasti vähäisempi ottaen huomioon, että neuvosto oli yhdistänyt edustuksensa oikeudenkäynnissä komission edustuksen kanssa. Nöllen mukaan neuvosto olisi joka tapauksessa voinut Saksan säännösten perusteella vaatia ainostaan 3 730 DEM:n korvaamista.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

17 Työjärjestyksen 91 artiklan b alakohdan mukaan korvattaviksi oikeudenkäyntikuluiksi katsotaan asianosaisille asian käsittelystä aiheutuneet välttämättömät kustannukset, erityisesti matka- ja oleskelukulut, sekä asiamiehen, avustajan tai asianajajan palkkio.

18 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että on tutkittava ensinnäkin, voidaanko neuvoston asianajajan laskuttamia palkkioita pitää korvattavina oikeudenkäyntikuluina, vaikka neuvostoa edusti asiamies, ja toisaalta, oliko neuvoston asiamiehen matka suulliseen käsittelyyn osallistumiseksi tarpeeton neuvoston asianajajan läsnäolon vuoksi, kuten Nölle väittää.

19 Tältä osin on todettava, että yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 17 artiklassa, jota sovelletaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen menettelyssä perussäännön 46 artiklan nojalla, määrätään seuraavaa:

"Yhteisön tuomioistuimessa jäsenvaltioita ja yhteisön toimielimiä edustaa kutakin asiaa varten määrätty asiamies; asiamiehellä voi olla apunaan avustaja tai asianajaja — — ."

20 Tästä määräyksestä käy selvästi ilmi, että, toisin kuin Nölle väittää, toimielimet voivat vapaasti käyttää avustajanaan asianajajaa ja että asianajajan palkkio kuuluu siten asian käsittelystä aiheutuviin välttämättömiin kustannuksiin (asia 126/76 Dép., Dietz v. komissio, määräys 21.6.1979, Kok. 1979, s. 2131, 5 ja 6 kohta; asia C-370/89 Dép., EIP v. SGEEM ja Etroy, määräys 15.9.1994, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa, 9 kohta ja em. asia Tête ym. v. EIP, määräyksen 10 kohta).

21 Näin ollen neuvoston asiamiehelle suulliseen käsittelyyn osallistumisesta aiheutuneiden matkakulujen korvaamisen osalta se, että neuvoston asianajaja oli läsnä suullisessa käsittelyssä, ei millään tavalla estänyt myös sen asiamiehen läsnäoloa, koska asiamiehen läsnäolo oli perusteltua kyseisen toimielimen asianmukaisen oikeudellisen edustuksen turvaamiseksi yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 17 artiklassa tarkoitetulla tavalla. Neuvoston asiamiehen matkakulut olivat siten "asian käsittelystä aiheutuneita välttämättömiä kustannuksia".

22 Tästä syystä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on vahvistettava korvattavien oikeudenkäyntikulujen määrä. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan silloin, kun yhteisössä ei ole annettu palkkioiden tariffeja koskevia säännöksiä, yhteisöjen tuomioistuimet harkitsevat vapaasti asiaan liittyviä seikkoja ottaen huomioon riidan luonteen ja kohteen, sen merkityksen yhteisön oikeuden kannalta, asian vaikeuden, oikeudenkäyntimenettelystä asiamiehille tai avustajille aiheutuneen työmäärän ja asianosaisten taloudelliset intressit riidassa. Tässä yhteydessä niiden ei tarvitse ottaa huomioon kansallista tariffia, jolla asianajajien palkkiot vahvistetaan, eikä asianosaisen ja sen asiamiesten tai avustajien välistä mahdollista sopimusta (ks. viimeksi asia T-561/93 (92), Tiercé Ladbroke v. komissio, määräys 12.5.1997, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa, 22 kohta).

23 Korvattavien oikeudenkäyntikulujen määrä on ratkaistava näiden perusteiden mukaan.

24 Asian merkityksestä yhteisön oikeuden kannalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että kanteeseen liittyi tietyssä mielessä merkittäviä oikeuskysymyksiä, joita ei ollut nimenomaisesti tutkittu aikaisemmassa oikeuskäytännössä. Nölle nimittäin väitti kanteessaan ensinnäkin, ettei yhteisön korvausvelvollisuuden syntyminen ja laajuus riippunut sen yhteisön toimenpiteen luonteesta, jonka vuoksi väitetty vahinko oli aiheutunut, vaan sen oikeussäännön luonteesta, jota toimenpiteellä rikottiin, ja näin ollen sopimussuhteen ulkopuolinen yhteisön vastuu voi polkumyyntioikeudessa syntyä paitsi siinä tapauksessa, että yksityisiä suojaavaa ylemmäntasoista oikeussääntöä on rikottu, myös sillä perusteella, että menettelysääntöä tai puhtaasti hallinnollista säännöstä tai määräystä on rikottu. Toiseksi

kanteeseen liittyy uudenlainen tutkittavaksi ottamista koskeva kysymys, joka koskee sitä, voidaanko sellaisia oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet kansallisissa oikeudenkäynneissä ja joita ei voida pitää korvattavina sovellettavien kansallisten säännösten mukaan, kuitenkin vaatia korvattaviksi sopimussuhteen ulkopuolista yhteisön vastuuta koskevan kanteen yhteydessä.

25 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kuitenkin katsoo, että vaikka asia oli varmasti merkittävä, siihen liittyvät taloudelliset intressit olivat kuitenkin vähäiset. Kyseisen riidan ratkaisusta neuvoston mukaan johtuvia mahdollisia taloudellisia seurauksia ei voida suoraan ottaa huomioon, koska joka tapauksessa nämä seuraukset olivat ainoastaan hypoteettisia eikä niillä ollut suoraa yhteyttä riidan ratkaisuun.

26 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo lisäksi, että vaikka asiaan liittyi tietyssä mielessä merkittäviä oikeuskysymyksiä, sen neuvoston asianajajalta edellyttämä työmäärä ei ollut niin suuri, että neuvoston korvattavaksi vaatima kulujen määrä olisi sen vuoksi ollut perusteltu.

27 Edellä esitetyn perusteella ja käsiteltävänä olevan asian olosuhteet huomioon ottaen on aiheellista vahvistaa asianajajan palkkioiden ja korvattavien kulujen määrä 20 000 DEM:ksi.

28 Koska tätä summaa vahvistettaessa on otettu huomioon kaikki asiaan liittyvät seikat tämän määräyksen antamiseen asti, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ei ole syytä ratkaista erikseen vaatimusta, joka koskee niiden oikeudenkäyntikulujen korvaamista, jotka asianosaisille ovat aiheutuneet tästä oikeudenkäyntikulujen vahvistamista koskevasta menettelystä.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(laajennettu toinen jaosto)

on määrännyt seuraavaa:

Niiden oikeudenkäyntikulujen kokonaismäärä, jotka kantajan on korvattava neuvostolle ja joihin sisältyvät myös tästä menettelystä asianosaisille aiheutuneet kulut, vahvistetaan 20 000 DEM:ksi.

Annettiin Luxemburgissa 12 päivänä joulukuuta 1997.

H. Jung

kirjaaja

A. Kalogeropoulos

laajennetun toisen jaoston puheenjohtaja